

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v rozšířeném senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, JUDr. Miluše Doškové, JUDr. Jiřího Pally, JUDr. Jana Passera, JUDr. Karla Šimky a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce: **COMMATEL-Uher, s. r. o.,** se sídlem Staňkova 922/44, Praha 4, zastoupen JUDr. Luďkem Krajhanzlem, advokátem, AK Lazarská 1719/5, Praha 1, proti žalovanému: **Celní úřad Praha D1,** se sídlem Logistický terminál - Nupaky 148, 251 01 Říčany, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 3. 2007, čj. 2827/07-176800-021, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2007, čj. 44 Ca 50/2007 - 81,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2007, čj. 44 Ca 50/2007 - 81
se zrušuje.

II. Žaloba **se odmítá.**

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.
Vymezení věci, postup v řízení

1. Celní úřad Praha D1 (žalovaný) nařídil exekuci proti daňovému dlužníku BENA, a. s. (nyní LREAGRAO UNLOGANI KLINDLENT PROPERTIS, akciová společnost,

dále též „daňový dlužník“), a to exekučním příkazem z 26. 9. 2003 na přikázání jiné peněžité pohledávky dlužníka vůči žalobci podle § 73 odst. 6 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků („d. ř.“), ve spojení s § 312 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu („o. s. ř.“). Exekuční příkaz byl doručen žalobci dne 1. 10. 2003. Žalobce podal proti exekučnímu příkazu námitku. Uvedl, že jeho dluh vůči daňovému dlužníkovi byl ve skutečnosti nižší, než je uvedeno v exekučním příkazu, neboť zčásti jej již dříve uhradil a zčásti započetl. Zbývající část dluhu ve výši 1 138 035 Kč pak daňový dlužník postoupil společnosti CHASEVANGUARD CAPITAL Co. LTD. se sídlem v Basseterre na ostrově Svatého Kryštofa v Karibiku, což bylo žalobci oznámeno dopisem datovaným dne 30. 6. 2003. Žalovaný pak (poté co exekuci částečně zastavil, co do částky uhrazené a započtené) námitky zamítl rozhodnutím ze dne 7. 3. 2007 (napadené rozhodnutí žalovaného).

2. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného. Krajský soud v Praze žalobu zamítl rozsudkem ze dne 25. 10. 2007. Krajský soud výslovně konstatoval, že žaloba je přípustná s odvoláním na rozsudek Nejvyššího správního soudu z 28. 2. 2007, čj. 8 Afs 94/2005 - 48. Dle krajského soudu však byla žaloba nedůvodná. Rozhodná byla dle soudu okolnost, zda bylo žalobci doručeno oznámení o postoupení pohledávky daňového dlužníka dříve než exekuční příkaz. Žalovaný žalobce dne 7. 11. 2003 vyzval, aby prokázal, kdy mu bylo oznámení o postoupení pohledávky doručeno, žalobce tuto skutečnost však nebyl schopen prokázat. Pohledávka daňového dlužníka vůči žalobci tak ke dni doručení exekučního příkazu existovala a rozhodnutí žalovaného o zamítnutí námitky bylo správné.

3. Žalobce (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Namítl, že příslušná právní úprava (§ 526 občanského zákoníku) neukládá stěžovateli, aby prokazoval, kdy mu bylo postoupení pohledávky oznámeno. I přesto se stěžovatel domnívá, že toto prokázal interním účetním dokladem o změně věřitele datovaným dne 15. 8. 2003. Stěžovatel zároveň navrhl, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

4. Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti polemizoval s tvrzením stěžovatele, že prokázal datum oznámení o postoupení pohledávky, neboť z interního účetního dokladu podle žalovaného nic takového nevyplývá.

5. Pátý senát Nejvyššího správního soudu, kterému byla věc přidělena k rozhodnutí, nejprve usnesením ze dne 27. 3. 2008 zamítl návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Usnesením z 11. 12. 2008 pak pátý senát rozhodl o postoupení věci rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu.

II.
Důvody předložení věci rozšířenému senátu

6. V usnesení o postoupení věci rozšířenému senátu předkládající senát uvedl, že při předběžné poradě dospěl k názoru odchylnému od názoru již vysloveného v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, a to v rozsudku z 28. 2. 2007, čj. 8 Afs 94/2005 - 48, publikovaném pod č. 1185/2007 Sb. NSS. V tomto rozsudku Nejvyšší správní soud

navázal na rozsudek rozšířeného senátu z 26. 10. 2005, čj. 2 Afs 81/2004 - 54, publikovaný pod č. 791/2006 Sb. NSS, podle kterého rozhodnutí o námitkách proti exekučnímu příkazu se přezkoumává ve správním soudnictví. Osmý senát Nejvyššího správního soudu na základě tohoto názoru došel k závěru, že rozhodnutí o námitce poddlužníka proti exekučnímu příkazu podléhá soudnímu přezkumu v plném rozsahu včetně posouzení námitek soukromoprávní povahy, tj. otázky existence závazkového smluvního vztahu mezi daňovým dlužníkem a poddlužníkem. Pro správce daně je to otázka předběžná, o níž si má učinit úsudek dle § 28 d. ř. Opačný názor by dle 8. senátu vedl k praxi, kdy by správce daně zabavoval zjevně neexistentní pohledávky a nebylo by možné se domoci nápravy.

7. Pátý senát naopak dospěl k závěru, že poddlužník (respektive osoba v exekučním příkazu označená jako „poddlužník“, která o sobě tvrdí, že nemá žádný peněžitý závazek vůči daňovému dlužníku) není osobou oprávněnou k podání žaloby proti rozhodnutí o námitkách proti exekučnímu příkazu [§ 46 odst. 1 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“)], neboť napadeným rozhodnutím nebylo a ani nemohlo být zasaženo do jeho práv. Na základě exekučního příkazu na přikázání jiné peněžité pohledávky nemůže být vůči poddlužníkovi vedena exekuce. Pokud po nabytí právní moci a vyrozumění o tomto poddlužník neuhradí přikázanou pohledávku dobrovolně, předvídá § 315 o. s. ř. toliko možnost správce daně podat proti poddlužníkovi civilní žalobu na zaplacení této částky. V tomto řízení pak civilní soud zkoumá, zda postižená pohledávka existuje, v jaké výši a případně, zda není promlčena. Teprve vykonatelný rozsudek ukládající plnění poddlužníkovi může být titulem k exekuci proti poddlužníkovi. Provedení exekuce přikázáním peněžité pohledávky totiž zákon svěřuje samotnému poddlužníkovi. Pokud je toho názoru, že dluh vůči dlužníkovi (povinnému) nemá, výplatu prostředků správci daně prostě neprovede. Za takový postup poddlužníkovi nehrozí žádné sankce veřejnoprávní povahy. Podle judikatury civilních soudů poddlužník nemá ani oprávnění podat proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky odvolání. Příkaz poddlužníkovi, aby vyplatil pohledávku, v sobě tedy obsahuje implicitní podmínku, totiž existenci pohledávky. Pokud tato podmínka splněna není, exekuční příkaz je neúčinný. Nemůže nijak zasáhnout do práv osoby označené za „poddlužníka“.

8. Z toho dle pátého senátu vyplývá závěr, že pokud žalobce od počátku tvrdí, že žádný dluh vůči daňovému dlužníku nemá, sám popírá svou žalobní legitimaci. Jeho žalobu je třeba odmítnout dle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

9. K postoupení věci rozšířenému senátu se vyjádřil žalovaný. Uvedl, že by měla být respektována judikatura civilních soudů týkající se předpokladů, které mají být při nařízení exekuce na přikázání jiné peněžité pohledávky zkoumány. Dle této civilní judikatury při nařízení tohoto způsobu exekuce je relevantní (kromě obecných předpokladů pro nařízení exekuce) pouze to, zda oprávněný tvrdí, že povinný má určitým způsobem specifikovanou pohledávku vůči poddlužníkovi. Pohledávka má být specifikována osobou poddlužníka a důvodem pohledávky. Námitka vznesená povinným, popř. též poddlužníkem, o neexistenci pohledávky je zcela bezvýznamná. Meritorní posouzení, zda zde pohledávka je a kdo je jejím věřitelem, přísluší civilním soudům v řízení podle části třetí o. s. ř. Dle žalovaného poddlužník má právo podat námitky proti exekučnímu příkazu, ovšem

námitky jsou přípustné pouze, co se týče formálních a materiálních předpokladů exekuce a určitosti identifikace vymáhaných pohledávek. Pouze v tomto rozsahu lze rozhodnutí o námitkách následně přezkoumat v řízení dle s. ř. s. Totéž platí dle žalovaného ohledně případných námitek vznesených ze strany daňového dlužníka.

III.
Posouzení věci rozšířeným senátem

10. Rozšířený senát se nejprve zabýval otázkou, zda je dána jeho pravomoc ve věci rozhodovat. Dospěl ke kladnému závěru, neboť názor předkládajícího pátého senátu je odlišný od právního názoru vyjádřeného v rozsudku ze dne 28. 2. 2007, čj. 8 Afs 94/2005 - 48, publikovaném pod č. 1185/2007 Sb. NSS.

III. a)
Úvodní úvahy – mechanismus exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky

11. Exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky má specifický zákonem stanovený postup, který vyplývá z § 73 odst. 6 písm. a) a § 73 odst. 7 d. ř. ve spojení s § 312 a násl. o. s. ř. Exekuce se zahajuje tím, že správce daně vydá na základě vykonatelného exekučního titulu ve smyslu § 73 odst. 4 d. ř. exekuční příkaz, kterým nařídí přikázání pohledávky daňového dlužníka na peněžité plnění vůči třetí osobě (poddlužník). Pohledávku musí v exekučním příkazu dostatečně určitým způsobem vymezit, zejména co do jejího důvodu a osoby poddlužníka (srov. § 261 odst. 1 poslední věta o. s. ř.). Správce daně v exekučním příkazu zakáže daňovému dlužníku, aby s pohledávkou jakkoli nakládal (tzv. *inhibitorium*) a zároveň zakáže poddlužníkovi, aby po doručení exekučního příkazu pohledávku daňovému dlužníku vyplatil, provedl na ni započtení nebo s ní jinak nakládal (tzv. *arrestatorium*).

12. Poté, co exekuční příkaz nabude právní moci, správce daně to oznámí poddlužníkovi, a vyzve jej, aby postiženou pohledávku následující den po doručení tohoto oznámení vyplatil správci daně. Pokud pohledávka povinného dosud není splatná, je poddlužník povinen ji správci daně vyplatit až po její splatnosti.

13. Samotné provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky zákon svěřuje do rukou poddlužníka: exekuce provede výplatou pohledávky povinného správci daně. Správce daně přitom nemá možnost provedení exekuce vynucovat jakýmkoli jiným způsobem než podáním poddlužnické žaloby dle § 315 o. s. ř. Správce daně tak především nemůže pro nevyplacení pohledávky povinného uložit poddlužníkovi pokutu podle § 37 odst. 1 d. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2005, čj. 1 Afs 111/2004 - 123, publikovaný pod č. 1077/2007 Sb. NSS).

14. Správci daně vzniká vůči poddlužníkovi tzv. úkojné právo na vyplacení pohledávky povinného (daňového dlužníka). Pokud poddlužník správci daně pohledávku neuhradí, je na uvážení správce daně, zda se bude vlastním jménem domáhat zaplacení přikázané pohledávky v nalézacím řízení u civilního soudu namísto daňového dlužníka žalobou na plnění – tzv. poddlužnickou žalobou dle § 315 o. s. ř. V řízení o poddlužnické žalobě může poddlužník vůči správci daně uplatnit jakékoli námitky, které by mohl uplatnit vůči

daňovému dlužníku. Soud se tak zabývá tím, zda správce daně jako žalobce v tomto řízení vznik pohledávky, její splatnost a výši prokázal. Soud dále zkoumá, zda pohledávka případně nezanikla některým ze způsobů namítaných poddlužníkem. Soud také k případné námitce poddlužníka přezkoumá, zda postižená pohledávka povinného není promlčena.

15. Pokud má správce daně v řízení o poddlužnické žalobě úspěch, získá vykonatelný exekuční titul vůči poddlužníkovi. Na jeho základě pak může navrhnout civilní exekuci (výkon rozhodnutí podle o. s. ř. nebo exekuci dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád) vůči poddlužníkovi. Jakékoli vynucování povinností stanovených v exekučním příkazu je tedy možné až na základě vykonatelného rozhodnutí soudu vydaného v občanském soudním řízení zahájeném poddlužnickou žalobou podanou správcem daně.

III. b)
Obrana poddlužníka

16. Pokud poddlužník v rámci výkonu rozhodnutí podle o. s. ř. namítá, že vůči povinnému nemá žádnou pohledávku, že pohledávka zanikla nebo že je promlčená, může tedy tyto námitky uplatnit výhradně v řízení o poddlužnické žalobě, nikoli však formou opravného prostředku proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky, respektive proti exekučnímu příkazu, kterým se tato exekuce nařizuje podle daňového řádu. Podle judikatury civilních soudů dokonce poddlužník není vůbec osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky: srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu z 28. 11. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2186/2001, publikovaný v časopise Soudní judikatura pod č. 66/2003. Poddlužník není dle Nejvyššího soudu účastníkem, o jehož právech je v řízení rozhodováno. *„Účastníky řízení o výkon rozhodnutí, případně jeho určité části, je třeba lišit od subjektů toliko na řízení o výkon rozhodnutí zúčastněných, které sice do exekučního řízení zasahují, resp. v něm vystupují, ale o jejichž práva a povinnosti v něm nejde; buď se jejich právního postavení určitý úsek exekučního řízení netýká vůbec (týká se jej fáze řízení jiná) nebo se jej sice týká (je způsobilé na ně mít vliv), ale jejich ochraně se vyhrazuje zvláštní procesní institut (viz kupř. § 267 odst. 1 o. s. ř.) anebo tyto subjekty vystupují především v roli organizačního instrumentária, aby exekuce mohla být fakticky provedena. Tak kupříkladu účastníkem řízení o výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy se plátce mzdy nestává již tím, že je mu uloženo (§ 282 odst. 1 o. s. ř.) provádět srážky ze mzdy povinného, peněžní ústav tím, že mu soud uložil povinnost nevyplácet z účtu povinného určité peněžní prostředky (§ 304 odst. 1 o. s. ř.), dlužník povinného tím, že mu bylo zakázáno vyplatit pohledávku povinnému (§ 313 odst. 1 o. s. ř.), dražitelé ve výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí tím, že se zúčastnili dražby (§ 329 o. s. ř.), a stejně tak osoby, uvedené v ustanovení § 335b odst. 3 o. s. ř. tím, že se jim doručuje pravomocné usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, atd.“*

17. Rozsudkem ze dne 20. 3. 2002, sp. zn. 20 Cdo 54/2001, publikovaným pod č. 6/2003 Sb. NS, Nejvyšší soud dále rozhodl, že poddlužník se proti nařízení exekuce na přikázání jiné peněžité pohledávky nemůže bránit ani prostřednictvím určovací žaloby v občanském soudním řízení. Nejvyšší soud zde na půdorysu daňové exekuce přikázání jiné peněžité pohledávky neshledal naléhavý právní zájem poddlužníka na určení neexistence jeho závazku vůči povinnému (daňovému dlužníku), a to na základě

následující argumentace. „*Podstata daňové exekuce vydáním exekučního příkazu na přikázání jiné pohledávky ve smyslu shora uvedených ustanovení záleží v tom, že správní orgán zakáže poddlužníkovi, aby po doručení exekučního příkazu svému věřiteli (daňovému dlužníkovi) platil (tzv. arrestatorium), a zároveň nařídí daňovému dlužníku, že nesmí se svou pohledávkou nijak nakládat, zejména pohledávku vybrat (tzv. inhibitorium). Daňový dlužník ztrácí právo na vyplacení pohledávky dnem, kdy byl poddlužníkovi doručen exekuční příkaz. Povinnosti poddlužníka uhradit pohledávku na účet správce daně, která se pojí s vyrozuměním o právní moci exekučního příkazu. a která má základ v procesním právu (srov. § 73 odst. 7. větu první, zákona č. 337/1992 Sb. , § 314 odst. 1 o. s. ř.), odpovídá právo správce daně (státu) uplatňovat vlastním jménem oprávnění příslušející daňovému dlužníku jako věřiteli poddlužníka (s omezeními co do hmotněprávních dispozic s přikázanou pohledávkou); nevyplatí-li poddlužník pohledávku na účet určený správcem daně poté, kdy mu bylo doručeno vyrozumění, že exekuční příkaz nabyl právní moci, nebo kdy se stala pohledávka splatnou, může se tzv. poddlužnickou žalobou ve smyslu § 315 odst. 1, věty první, o. s. ř. správce daně vlastním jménem domáhat na poddlužníkovi u jeho obecného soudu vyplacení pohledávky. Z hlediska hmotného práva ovšem k žádným změnám v tvrzeném závazkovém vztahu mezi poddlužníkem a daňovým dlužníkem přikázáním pohledávky nedochází. Odtud plyne, že* ***postižení pohledávky v daňové exekuci****, tj. vydání exekučního příkazu na přikázání 'jiné' pohledávky,* ***neznamená, že předmětná (nejudikátní) pohledávka*** *- ať deklarovaný právní důvod jejího vzniku je jakýkoliv –* ***se nadále pokládá za existentní****; v tomto směru se tedy právní postavení žalobce v hmotněprávním poměru k žalované nemohlo změnit (je stejné, jako před vydáním exekučního příkazu). Úvahy dovolatele, že správce daně, jakmile bude mít pohledávku v přikázané výši za splatnou, může přistoupit k exekuci přímo proti poddlužníku srážkami z jeho mzdy, jsou - z pohledu výše uvedeného výkladu - zjevně nesprávné.(...) Pro účely posouzení dané věci lze uzavřít, že* ***právní poměry žalobce****, který žalobu o splnění povinnosti ve smyslu § 80 písm. b) o. s. ř. k dispozici nemá (protože netvrdí, že je věřitelem, tedy oprávněným v daném obligačním vztahu, a že tudíž má právo na plnění), daňovou exekucí (****vydáním exekučního příkazu na přikázání sporné pohledávky) dotčeny*** *- ve smyslu ohrožení nebo znejistění práva nebo právního vztahu, jehož má být účasten -* ***nebyly.***"(Zvýraznění doplnil Nejvyšší správní soud). Shodně s tímto judikátem i odborná literatura zdůrazňuje, že nařízením výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky soud nepřebírá odpovědnost za to, že taková pohledávka skutečně existuje ani existenci pohledávky neprejudikuje (srov. Tripes, A.: Exekuce v soudní praxi, Praha, C. H. Beck 2006, str. 344).

18. Dle judikatury civilních soudů nemůže námitku týkající se existence postižené pohledávky uplatnit ani povinný, který jinak právo na podání odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky má. Nejvyšší soud k tomu uvedl: „*Soud nařizující výkon rozhodnutí nezkoumá, zda má povinný skutečně pohledávku vůči svému dlužníkovi; vychází, jak je to rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí vlastní, z tvrzení oprávněného, a je-li dostatečně určité (a úplné, srozumitelné), pak bez ohledu na stanovisko povinného či jeho dlužníka (které mu typicky ani není známo), návrhu vyhoví. Odvolací soud pak posuzuje předpoklady nařízení výkonu rozhodnutí v rozsahu jejich relevance pro soud prvostupňový a takové posouzení provádí v těch procesních mezích, které byly k dispozici soudu I. stupně; je proto zcela bezvýznamné, jak se k tvrzení oprávněného o pohledávce po doručení nařizujícího usnesení staví povinný či jeho dlužník.*" (Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1128/2004, publikováno v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 3073). I civilní soudy tedy vycházejí z toho, že

prostor pro uplatnění námitek poddlužníka (nebo i povinného) týkajících se existence či promlčení pohledávky povinného je výhradně v řízení o poddlužnické žalobě.

19. Podle zvláštní úpravy v § 73 odst. 8 d. ř. se exekuční příkaz doručuje daňovému dlužníkovi nebo ručiteli a dalším osobám, kterým jsou exekučním příkazem ukládány povinnosti. Všechny tyto osoby mohou proti němu podat do patnácti dnů námitky. O námitkách rozhodne správce daně, který exekuci nařídil. Rozšířený senát nepochybuje o právu osoby označené za „poddlužníka“, založeném citovaným ustanovením, podat námitku proti exekučnímu příkazu, kterým se nařizuje exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky povinného vůči poddlužníkovi. Poddlužník má v tomto smyslu postavení osoby, které jsou ukládány exekučním příkazem povinnosti. Poddlužníku, který má vůči daňovému dlužníku peněžitý závazek, jsou bezpochyby exekučním příkazem ukládány povinnosti. Jak bylo výše uvedeno v bodu 11, exekučním příkazem správce poddlužníkovi daně zakazuje, aby pohledávku daňovému dlužníku po doručení exekučního příkazu vyplatil, započetl ji nebo aby s ní jakkoli nakládal.

20. Z povahy věci však vyplývá, že tato námitka proti exekučnímu příkazu uplatněná poddlužníkem může být obdobného obsahu jako námitka uplatnitelná daňovým dlužníkem. Námitky se tak mohou týkat pouze předpokladů pro nařízení daňové exekuce: tedy především existence daňového nedoplatku, exekučního titulu, vhodnosti a proporcionality zvoleného způsobu exekuce a případně též správnosti procesního postupu správce daně. Jak konstatoval rozšířený senát již ve svém rozsudku z 26. 10. 2005, čj. 2 Afs 81/2004 - 54, publikovaném pod č. 791/2006 Sb. NSS, *„[n]ámitkami proti exekučnímu příkazu proto nelze účinně brojit proti samotnému daňovému nedoplatku, stanovenému samostatným správním rozhodnutím, a rovněž následný soudní přezkum může být zaměřen zejména na vhodnost a proporcionalitu způsobu a rozsahu provedení exekuce, na vykonatelnost exekučního titulu, na jeho právní účinnost vůči povinnému apod., nikoliv již na přezkum důvodnosti samotného exekučního titulu.*“ Totéž analogicky platí i o námitkách proti exekučnímu příkazu, které se týkají existence a promlčení pohledávky daňového dlužníka vůči poddlužníkovi: podobně jako námitky směřující proti otázkám, o nichž správce daně již pravomocně rozhodl exekučním titulem, nemohou být ani tyto otázky existence a promlčení postižené pohledávky věcně posuzovány správcem daně v námitkovém řízení.

21. Jistě je užitečné, když „poddlužník“ své argumenty o neexistenci pohledávky daňového dlužníka spolu s příslušnými doklady předloží správci daně, který tak má možnost zvážit úspěšnost případné poddlužnické žaloby v občanském soudním řízení. Stejně tak je správné, aby správce daně sdělil vhodnou formou svůj názor na argumenty a doklady předložené poddlužníkem a aby případně přehodnotil svůj názor na existenci pohledávky daňového dlužníka vůči „poddlužníku“. Otázka, zda osoba označená v exekučním příkazu za „poddlužníka“ má skutečně peněžitý závazek vůči daňovému dlužníku, nemůže být věcně řešena v námitkovém řízení.

III. c)
Aktivní legitimace poddlužníka v řízení před správními soudy

22. Odděleně od otázky oprávnění k podání námitky proti exekučnímu příkazu je třeba posoudit otázku aktivní legitimace poddlužníka k podání správní žaloby proti rozhodnutí správce daně o námitce proti exekučnímu příkazu. Podle § 65 odst. 1 s. ř. s. je aktivní legitimace k podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu založena tvrzením žalobce, že byl na svých právech rozhodnutím správního orgánu zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení před správním orgánem. Pokud je žaloba podána osobou, která aktivně legitimována k podání žaloby není, je namístě odmítnutí žaloby podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Nejvyšší správní soud přitom uvedl ve svém rozsudku ze dne 27. 9. 2005, čj. 5 As 50/2004 - 59, publikován pod č. 1043/2007 Sb. NSS, že *„postup podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., tedy odmítnutí návrhu usnesením, jestliže návrh byl podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou, lze vyhradit pouze případům nedostatku procesní legitimace a jen zcela zjevným nedostatkům legitimace hmotné, zjistitelným bez pochyb okamžitě, zpravidla již ze žaloby samé.“*

23. Rozšířený senát se otázkou aktivní legitimace zabýval mj. i ve svém usnesení ze dne 21. 7. 2009, čj. 1 Ao 1/2009 - 120, publikováno pod č. 1910/2009 Sb. NSS. Jeho závěry lze vztáhnout i na řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, neboť zde, stejně jako v řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy je aktivní legitimace založena tvrzením o zkrácení (dotčení) na právech. Rozšířený senát v citovaném usnesení uvedl k přípustnosti návrhu z hlediska aktivní legitimace následující. *„[31] (...) Přípustný je tedy ten návrh, který tvrdí zkrácení navrhovatele na jeho právech příslušným opatřením obecné povahy. Navrhovatel tedy musí v první řadě tvrdit, že existují určitá jemu náležející subjektivní práva, která jsou opatřením obecné povahy dotčena. Nestačí tedy, tvrdí-li navrhovatel, že opatření obecné povahy či procedura vedoucího k jeho vydání jsou nezákonné, aniž by současně tvrdil, že se tato nezákonnost dotýká jeho právní sféry. [32] Soud v rámci posuzování projednatelnosti návrhu tedy musí ověřit, zda požadovaná tvrzení návrh obsahuje, a pokud ne, případně vyzvat navrhovatele podle § 37 odst. 5 věty první s. ř. s. k jeho doplnění. Pokud tvrzení nebudou ani přes výzvu soudu doplněna, bude zásadně na místě návrh odmítnout podle § 37 odst. 5 věty druhé s. ř. s., neboť nebude zpravidla možno v řízení pokračovat, jelikož nebude zřejmé, v jakých ohledech má být zákonnost opatření obecné povahy či procedury vedoucí k jeho vydání zkoumána. [33] Bude-li již z obsahu samotných tvrzení navrhovatele (doplněných případně postupem podle § 37 odst. 5 věty první s. ř. s.) patrné, že i kdyby byla pravdivá, nemůže být navrhovatel (zejména pro povahu věci nebo jinou zcela zjevnou skutečnost) ve své právní sféře opatřením obecné povahy dotčen, je na místě odmítnout návrh jako nepřípustný podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. [34] Splnění podmínek aktivní procesní legitimace bude tedy dáno, bude-li stěžovatel logicky konsekventně a myslitelně tvrdit možnost dotčení jeho právní sféry příslušným opatřením obecné povahy.(...)“*

24. Tyto závěry lze přenést i na řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu. Pokud z tvrzení žalobce obsažených v žalobě vyplývá, že i kdyby byla tato tvrzení pravdivá, žalobce nemohl být na svých právech dotčen, žalobní legitimace žalobce ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. dána není. V takovém případě byla žaloba podána osobou zjevně neoprávněnou a má být odmítnuta dle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

25. „Poddlužník“, který tvrdí, že nemá povinnost vůči daňovému dlužníkovi z důvodu uvedeného v exekučním příkazu ničeho plnit (ať již proto, že tento závazek nikdy

nevznikl, že zanikl některým zákonem předvídaným způsobem nebo že došlo k jeho promlčení), zároveň tvrdí, že nemůže být exekučním příkazem nařizujícím exekuci postižením jiné peněžité pohledávky nijak na svých právech dotčen. Práv poddlužníka se totiž takový exekuční příkaz může dotknout pouze v případě, že skutečně má závazek vůči daňovému dlužníkovi. Pouze tehdy poddlužníkovi vznikají povinnosti z exekučního příkazu, tj. zákaz dluh daňovému dlužníku vyplatit, provést na něj započtení, jinak s ním nakládat a, po nabytí právní moci exekučního příkazu a po splatnosti dluhu, povinnost pohledávku daňového dlužníka vyplatit správci daně. Naopak v případě neexistence pohledávky k datu doručení exekučního příkazu „poddlužníkovi" žádná z těchto povinností z povahy věci vzniknout nemůže. Jak bylo výše ukázáno, správce daně nemůže své úkojné právo vůči „poddlužníkovi" jakýmkoli způsobem vynucovat (např. uložením pokuty nebo exekučními úkony směřujícími přímo proti „poddlužníkovi").

26. Rozšířený senát za dotčení na právech nepovažuje ani možnost podání poddlužnické žaloby správcem daně proti „poddlužníkovi". Žalobu na plnění v občanském soudním řízení může podat kterýkoli procesně legitimovaný subjekt proti kterémukoli jinému procesně legitimovanému subjektu, přičemž je na uvážení žalobce, koho v žalobě za žalovaného označí. Zda je takto uplatněná žaloba důvodná či nikoli, rozhoduje civilní soud rozsudkem ve věci samé. Za případné uplatnění nedůvodné žaloby je žalobce sankcionován neúspěchem v řízení a povinností nahradit žalovanému náklady řízení (srov. § 142 odst. 1 o. s. ř.). Proto hrozbu podání žaloby na plnění v občanském soudním řízení nelze považovat za zásah do práv „poddlužníka", tím méně za zásah do subjektivních práv veřejných.

27. Lze tedy konstatovat, že pokud „poddlužník" podá žalobu proti rozhodnutí správce daně o námitce proti exekučnímu příkazu a jediným uplatněným žalobním bodem je tvrzení o tom, že k rozhodnému dni (doručení exekučního příkazu „poddlužníkovi") žalobce neměl vůči daňovému dlužníkovi peněžitý závazek specifikovaný v exekučním příkazu nebo že je tento závazek promlčený, žalobce své dotčení na právech zakládající žalobní legitimaci ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. nejenže netvrdí, nýbrž přímo popírá. Takovou žalobu je proto třeba odmítnout podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

28. Bylo by ostatně absurdní, kdyby správní soudy řešily námitku „poddlužníka", že nemá žádný závazek plnit daňovému dlužníku, když stejnou námitku by zákonitě musely řešit soudy civilní v (případně paralelně probíhajícím) řízení o poddlužnické žalobě správce daně. Lze si jistě představit situaci, kdy by správní soudy dospěly k odlišným závěrům o shodné otázce než soudy civilní. Případné zrušení exekučního příkazu v důsledku závěru správního soudu o neexistenci postižené pohledávky by navíc nijak nebránilo správci daně v podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky u civilního soudu (srov. § 73 odst. 3 věta druhá d. ř.)

29. Tento závěr naopak nic nemění na právu poddlužníka žalobu proti rozhodnutí správce daně o námitce podat, pokud tvrdí, že k dotčení jeho práv došlo jiným myslitelným způsobem v důsledku zasažení jeho skutečně existujícího závazkového právního vztahu s daňovým dlužníkem. V úvahu tak přicházejí námitky uplatnitelné samotným daňovým dlužníkem, např. neoprávněnost daňové exekuce v důsledku

neexistence vykonatelného exekučního titulu, promlčení práva vymáhat daňový nedoplatek, závažné procesní pochybení správce daně apod.

III. d)
Aplikace na řešený případ

30. V případě stěžovatele v tomto řízení lze ze spisů zjistit, že žalovaný nařídil exekučním příkazem ze dne 26. 9. 2003 přikázání jiné peněžité pohledávky daňového dlužníka vůči stěžovateli. Stěžovatel podal dne 14. 10. 2003 námitku, v níž tvrdil toliko to, že vůči daňovému dlužníku žádný závazek nemá, neboť pohledávka byla daňovým dlužníkem postoupena třetí osobě a to bylo žalobci oznámeno ještě před doručením exekučního příkazu. Žalovaný námitku zamítl napadeným rozhodnutím ze dne 7. 3. 2007, neboť dospěl k závěru, že stěžovatel přes výzvu žalovaného neprokázal, že by postoupení pohledávky bylo stěžovateli doručeno před doručením exekučního příkazu. Ve správní žalobě podané stěžovatelem proti rozhodnutí žalovaného o zamítnutí námitky stěžovatel uplatnil znovu toliko tvrzení o neexistenci závazku vůči daňovému dlužníku ke dni doručení exekučního příkazu.

31. Stěžovatel tedy v žalobě své zkrácení na právech netvrdil, naopak jeho tvrzení zásah do práv fakticky vylučovala, jak rozšířený senát výše ukázal (bod 27). Žaloba proto byla podána osobou k tomu zjevně neoprávněnou [§ 46 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 65 odst. 1 s. ř. s.], a proto má být odmítnuta.

32. Pouze na okraj soud poznamenává, že spor pro účastníky věcně postrádá smyslu, neboť, jak bylo zjištěno dotazem u Obvodního soudu pro Prahu 4, poddlužnická žaloba uplatněná žalovaným vůči žalobci byla zamítnuta rozsudkem uvedeného soudu ze dne 10. 2. 2009, čj. 47 C 31/2007 - 88, který nabyl právní moci dne 3. 4. 2009.

V.
Závěr

33. Podle § 72 odst. 2 písm. a) Jednacího řádu Nejvyššího správního soudu, je-li spornou otázkou předloženou rozšířenému senátu věc sama, rozhodne ve věci rozšířený senát sám rozsudkem. V dané věci byla spornou samotná otázka přípustnosti žaloby podané stěžovatelem, proto rozšířený senát rozhodl rozsudkem ve věci samé.

34. Krajský soud se v řízení o žalobě dopustil zmatečnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., když stěžovatelem podanou žalobu projednal a věcně o ní rozhodl rozsudkem, ačkoli byla dána osobou k tomu zjevně neoprávněnou a měla být odmítnuta. K této vadě Nejvyšší správní soud přihlédl z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a rozsudek krajského soudu zrušil (výrok I.). Podle § 110 odst. 1 věta první část za středníkem s. ř. s., pokud byly již v řízení před krajským soudem důvody pro odmítnutí žaloby, Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zruší a zároveň žalobu odmítne. Výrokem II. tohoto rozsudku se proto žaloba odmítá.

35. V souladu s § 110 odst. 2 věta druhá s. ř. s. Nejvyšší správní soud zároveň výrokem III. rozhodl o nákladech řízení. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení,

a to jak v řízení o žalobě, tak v řízení o kasační stížnosti, neboť žaloba byla odmítnuta (§ 60 odst. 3 věta první s. ř. s.). Pro úplnost soud poznamenává, že nepřipadá v úvahu ani vrácení soudního poplatku podle § 10 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, protože žaloba byla odmítnuta až poté, co proběhlo první jednání ve věci dne 25. 10. 2007.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. května 2010

JUDr. Josef Baxa
předseda rozšířeného
senátu